

C.H.A.N.G.E.R.S. - 2.0

Razvoj metodologije za Prenos znanja.

**Delovni paket 3. Dejavnost 1: Razvoj
metodologije za poučevanje trajnostnih in
zelenih tem v gospodinjstvu za starejše na
lokalni ravni.**

**Sofinancira
Evropska unija**

Financira Evropska unija. Mnenja in stališča izražena so vendarle avtorjeva(o) in ne nujno odražajo stališč Evropske unije ali Izvršne agencije za izobraževanje, avdiovizualno področje in kulturo (EACEA). Ne Evropska unija ne EACEA ne moreta biti odgovorni zanje.

Project summary

C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0 je projekt programa Erasmus+, katerega cilj je razviti ciljno usmerjene izobraževalne materiale za podeželske starejše, s katerimi bi izboljšali njihov dostop do možnosti izobraževanja o določenih temah, ki jim lahko pomagajo pri boju proti podnebnim spremembam in energetske revščini ter prispevajo k trajnosti, kot so energetska učinkovitost, trajnostna gospodinjstva in prilagajanje na podnebne spremembe. Posebej se projekt osredotoča na:

- starejše občane (65+) na podeželju in na splošno, saj pogosto izpadejo iz dosega razpoložljivih možnosti izobraževanja zaradi življenja na podeželju ali nižjih veščin na področju informacijske tehnologije,
- druge multiplikacijske dejavnike, ki lahko neposredno pristopijo k starejšim, kot so nevladne organizacije in druge organizacije, ki delajo s starejšimi, še posebej na podeželju, zaposleni v lokalnih in regionalnih občinah ter izobraževalci odraslih na splošno, ter
- mlajše generacije v smislu transgeneracijskega učenja.

[CAM Consulting Kft., Hungary](#)

[Projects in Motion Limited, Malta](#)

[Falco & Associati SRL, Italy](#)

[BSC, Business Support Centre Kranj, L.t.d., Kranj, Slovenia](#)

[KMOP – Education and Innovation Hub, Greece](#)

[Associagao de Melhoramentos e Bern Estar Social de Pias, Portugal](#)

[Nyugdijasok Egyesulete, Hungary](#)

Projektni
Partnerji

Urejevalci:
Lagiokapa Ioanna, KMOP Education and Innovation Hub
Ribeiro vera, Associação de Melhoramentos e Bem Estar Social de Pias

© 2023. To delo je licencirano pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna. ([CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)).

www.changers2.eu

[Changers-2.0](https://www.facebook.com/Changers-2.0)

[c.h.a.n.g.e.r.s.2.0](https://www.instagram.com/c.h.a.n.g.e.r.s.2.0)

Kazalo vsebine

Cilj projekta C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0	06
Cilj smernic Metodologije	07
Naslednji Postanek: C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0 Učna gradiva in orodja.....	08
Učni cilji.....	10
Priporočeni učni načrt.....	13
Metodologija za uporabo modulov za mentorje.....	19
Modul za mentorje 1. Poučevanje starejših na podeželju o zelenih in trajnostnih temah	21
Modul for mentorje 2. Učni slogi: spomin in angažiranost.....	28
Modul for mentorje 3. Osnove lokalnih dogodkov.....	37
Modul for mentorje 4. Doseganje starejših: orodja in ideje.....	42
Modul for mentorje 5. Dodatna literatura in viri.....	47
Aneks 1: Predlagana vsebina za mentorje.....	48
Aneks 2: Merila za Organizacijo Dogodkov, Primernih za Starejše na Lokalni Ravni.....	60
Aneks 3: Predloga za ocenjevanje pred in po usposabljanju.....	66
Aneks 4: Okvirna struktura vabila.....	70
Aneks 5: Sorodni projekti.....	72
Reference	81

Cilj projekta C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0

Glavni cilj projekta C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0 je razviti ciljno usmerjene izobraževalne materiale za izobraževalce, ki poučujejo podeželske starejše, s ciljem izboljšati možnosti učenja odraslih na določenih okoljskih temah. To jim lahko pomaga pri blaženju podnebnih sprememb in energetske revščine, hkrati pa prispeva k trajnosti. Ta dokument vsebuje smernice za:

- **WP3 Aktivnost 1:** *Razvoj metodologije za poučevanje trajnostnih in zelenih gospodinjskih tem za starejše na lokalni ravni.*
- **WP3 Aktivnost 2:** *Razvoj metodologije za poučevanje o trajnostnih in zelenih gospodinjskih temah za starejše z vidika transgeneracijskega pristopa.*

Namen tega dokumenta je zagotoviti in ovrednotiti koristno učno gradivo o trajnostnih in zelenih gospodinjskih temah.

Cilj teh smernic za metodologijo

WP3 Aktivnost 1: Razvoj metodologije za poučevanje trajnostnih in zelenih gospodinjskih tem za starejše na lokalni ravni prispeva k celotnemu cilju projekta z vzpostavitvijo trdne metodologije za razvoj in uporabo izobraževalnega gradiva ter kompletov orodij o trajnostnih in zelenih gospodinjskih temah.

WP3 Aktivnost 2: Razvoj metodologije za poučevanje trajnostnih in zelenih gospodinjskih tem za starejše z vidika transgeneracijskega pristopa se osredotoča na transgeneracijsko soizobraževanje, to je, kako lahko otroci/vnuki/sosedi pomagajo starejšim pri zelenih in trajnostnih temah v obliki soizobraževanja.

Končni rezultat obeh metodologij je sestavljen v dveh poročilih, ki vključujeta naslednje poglavje:

- Učni cilji
- Priporočeni učni načrt
- Metodologija za uporabo modulov za mentorje
- Medgeneracijske dejavnosti

Naslednji postanek: C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0

Učna gradiva in orodja

Following the Methodology Development on Knowledge Transfer, the project:

- Zagotavlja **izobraževalno gradivo**, ki pokriva zelene, energetske učinkovite, trajnostne in podnebne teme, posebej prilagojene potrebam starejših
- dva nabora **orodij**, ki vključujeta dodatne informacije in podporne pripomočke v skladu z dvema metodološkima pristopoma, kot so nasveti in triki ter podporna ideja za organiziranje lokalnih dogodkov z izobraževalnim gradivom ter niz družinskih iger

Preveri delavni paket 4 outpute na [projektni strani](https://changers2.eu/results/) da poiščete povezane dokumente:
<https://changers2.eu/results/>

Delavni paket 3. Aktivnost 1: Razvoj metodologije za poučevanje trajnostnih in zelenih gospodinjskih tem za starejše na lokalni ravni.

Učni cilji

Učni cilji

Povezovanje učnih ciljev z GreenComp

GreenComp je referenčni okvir za kompetence trajnosti, ki predstavlja skupno osnovo za učnike in usmeritve za izobraževalce, s čimer spodbuja soglasno definicijo tega, kaj vključuje trajnost kot kompetenca (Bianchi et al., 2022).

GreenComp identificira niz kompetenc trajnosti, ki naj bi se vključile v izobraževalne programe, da bi pomagale učencem razvijati znanje, veščine in drže, ki spodbujajo načine razmišljanja, načrtovanja in delovanja z empatijo, odgovornostjo ter skrbjo za naš planet in javno zdravje.

Cilji, postavljeni v razvoju metodologije za poučevanje o trajnostnih in zelenih gospodinskih temah za starejše na lokalni ravni, so povezani z GreenComp v smislu, da so vsi povezani s kompetencami trajnosti.

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128040>

Koristi za mentorje in starejše

Predlagana metodologija opolnomoči partnerje, organizacije starejših in občine, da pomagajo starejšim pri:

- ▶ Vedite, da se lahko različne kulture in generacije različno zavedajo pomembnosti trajnosti glede na njihove vrednostne sisteme.
- ▶ Uskladiti osebne izbire in dejanja z vrednotami in načeli trajnosti.
- ▶ Biti nagnjen k delovanju v skladu z vrednotami in načeli trajnosti.
- ▶ Znati prepoznati, kateri vidiki osebnega življenjskega sloga imajo večji vpliv na trajnost in zahtevajo prilagajanje.
- ▶ Prepoznati in prilagoditi se različnim življenjskim slogom ter vzorcem potrošnje z namenom zmanjšanja uporabe naravnih virov.
- ▶ Biti prilagodljiv, iznajdljiv in prilagodljiv pri soočanju z nepričakovanimi okoljskimi spremembami.
- ▶ Razumeti lasten potencial za ustvarjanje pozitivnih okoljskih sprememb.
- ▶ Sodelovati in učinkovito sodelovati z mlajšimi posamezniki na področju trajnostnih in zelenih gospodinjstev.
- ▶ Mobilizirati druge k sprejemanju bolj trajnostnih izbir.
- ▶ Spodbujati medsebojno razumevanje in empatijo med generacijami.

Priporočeni učni načrt

Priporočen učni načrt

Zakaj uvajati starejšo populacijo v zelene in trajnostne teme?

Z naraščanjem števila starejših ljudi v Evropi in posledično večjo rabo naravnih virov postajata razprava in razmislek o energiji, podnebnih spremembah in trajnosti nujna.

Cilj tega učnega načrta v delovnem paketu 3 je pomagati partnerjem, starejšim organizacijam in občinam, da bo predstavitev takšnih informacij povezana s starejšimi z uvedbo priporočenega učnega načrta za razvoj delovnega paketa 4 – dejavnost 1 C.H.A.N.G.E.R.S. – Projekt 2.0 z naslovom »Razvoj učnega gradiva za poučevanje starejših o temah trajnostnega in zelenega gospodinjstva«.

Kako lahko torej obravnavate zelene in trajnostne teme glede na potrebe starejših?

Analiza s tem povezanih potreb starejših

Projekt C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0 nagovarja starejše ljudi, predvsem tiste na podeželju, ki imajo manj priložnosti za spoznavanje projektnih tem.

Podnebni in energetski okvir Evropske unije do leta 2030 vključuje vseevropske cilje za obdobje od 2021 do 2030, kot so naslednji:

- Vsaj 40-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (od ravni iz leta 1990),
- Vsaj 32-odstotni delež za obnovljive vire energije ter
- Vsaj 32,5 % izboljšanje energetske učinkovitosti

Za dosego teh ciljev si EU in njene države članice prizadevajo zmanjšati porabo energije v stanovanjskem sektorju in povečati uporabo obnovljivih virov energije.

Evropska gospodinjstva predstavljajo četrtno končne porabe energije, okoli 20 % prebivalstva pa je starejših od 65 let. Starejši so prav tako občutljivi na gospodarske in družbene spremembe, kot so spremembe cen energije, komunalnih storitev ali osnovnih prehrabnih izdelkov, in bolj verjetno jih bo prizadela energetska revščina.

Razjasnjevanje pomembnih konceptov in izrazov (1)

Spodnji seznam vsebuje glavne koncepte, ki se bodo uporabljali v tej metodologiji:

- **Energija** – je abstraktna fizikalna količina, ki se nanaša na sposobnost proizvodnje dejanja in/ali gibanja, ki se lahko izrazi v številnih oblikah: kinetični, kemični, potencialni itd.
- **Energetska revščina** – je nezmožnost gospodinjstev, da vzdržujejo ustrezno raven energetskih storitev po dostopni ceni.
- **Podnebne spremembe** – se nanašajo na globalne podnebne spremembe ali regionalne podnebne spremembe, ki se pojavljajo skozi desetletja in vplivajo na ravnovesje ekosistemov.
- **Trajnostni razvoj** – „zadovoljevanje potreb sedanosti, ne da bi pri tem ogrozili zmožnost prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje lastne potrebe“ (UN 1987)
- **Medgeneracijska zavezanost** - je moralna in etična obveza, povezana s trajnostjo, ki vključuje obrambo zdravega okolja kot dolžnost in neodtujljivo pravico sedanjih in prihodnjih generacij.

Razjasnitev pomembnih pojmov (2)

Z izvedbo tega projekta bomo lahko promovirali:

- **Socialna pravičnost** – bolj kot enakost je enakost potrebna za uspešen trajnostni razvoj.
- **Okoljska odgovornost** - vsi imamo pravico in dolžnost biti odgovorni do okolja.
- **Državlјanska udeležba** - potreba po organiziranju skupnih prizadevanj, medgeneracijskem vključevanju, izmenjavi izkušenj in idej.

Aneks1 predstavlja informacije o splošni strukturi gradiva, kazalo vsebine, priporočilo in obseg tem, ki jih mora obravnavati inštruktor.

Priporočā in opredeljuje, katere teme zelenega in trajnostnega gospodinjstva so zanimive za starejše. Prosimo, preverite naše rezultate WP4, da poiščete uporabnejša gradiva za usposabljanje in komplete orodij za svoja usposabljanja.

Razjasnitev pomembnih pojmov (3)

Priporočeni učni načrt vsebuje smernice o tem, kako bi lahko partnerji in ciljni subjekti (organizacije za starejše, občine itd.) seznanili starejše s predmeti, kot so:

- trajnost v gospodinjstvih
- blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje
- energetska učinkovitost
- energetska revščina
- obnovljiva energija
- e-mobilnost

Tako imamo možnost vključevanja starejših občanov v okoljska vprašanja, da delujejo kot izobraževalci in prispevajo k trajnostnemu razvoju. Z izboljšanjem znanja starejših o zelenih in trajnostnih vprašanjih lahko:

- bolj ozaveščeni glede svoje porabe in okolja,
- bolje razumejo gospodinjske procese in njihove vplive na podnebje ter
- zmanjšajo svoje stroške in izboljšajo svoj življenjski slog na okolju in podnebjem prijazen način.

Metodologija za uporabo modulov za mentorje

Metodologija za uporabo modulov za mentorje

Kaj metodologija pokriva?

Metodologija se osredotoča na pristope, ki jih lahko nevladne organizacije (NGO-ji) in občine uporabljajo za neposredno dosego in usposabljanje starejših, zlasti na podeželju. Naslednjih pet "**Modulov za mentorje**" pojasnjuje, kako uporabiti izobraževalno gradivo in orodja ter vključuje nasvete o pritegovanju in ohranjanju pozornosti starejših med lokalnimi dogodki, priporočila za prilagajanje dogodkov njihovim potrebam, deljenje in objavljane vabil, namenjenih starejšim, ter najboljše prakse.

1. Poučevanje starejših na podeželju o zelenih in trajnostnih temah
2. Učni slogi: spomin in angažiranost
3. Osnove lokalnih dogodkov
4. Doseganje starejših: orodja in ideje
5. Dodatna literatura in viri
 - i. Aneks 1: Predlagana vsebina za mentorje
 - ii. Aneks 2: Merila za organizacijo starejšim prijaznih lokalnih dogodkov
 - iii. Aneks 3: Predloga za ocenjevanje pred in po usposabljanju
 - iv. Aneks 4: Okvirna struktura vabila
 - v. Aneks 5: Sorodni projekti

Modul 1. Poučevanje starejših na podeželju o zelenih in trajnostnih temah

Kaj moramo vediti o starejših?

Modul 1 za mentorje prikazuje specifične lastnosti starejših, ki jih je treba upoštevati pri njihovem usposabljanju. Cilj je raziskovanje:

- vpliv staranja na starejše,
- družbene spremembe v starosti in
- vloga okoljske vzgoje.

Proces staranja

Starost imenujemo obdobje **tretjega življenjskega obdobja**, pri čemer prvo starost pomeni otroštvo in mladost, drugo starost pa obdobje odraslosti. Tretje življenjsko obdobje je običajno namenjeno tistim od 60 do 74 let, ki praviloma še nimajo hujših bolezni, so aktivni, vključeni v družbo, potovalni in aktivni.

Četrta starost se nanaša na starejše od 75 let in v obdobju poslabšanega zdravja.

Staranje je počasen in gladek proces, med katerim prihaja do sprememb v telesu in človekovi psihi. Njegov potek je neenakomeren in posamično zelo različen. Pomembno je, da starejši sprejme svoje življenje takšno, kot je bilo, brez obžalovanja, kaj se ni zgodilo ali bi lahko bilo drugače. To vključuje sprejemanje lastnih nepopolnosti in sprijaznjenje s svojimi pomanjkljivostmi.

Družbene spremembe v starosti (1)

Psihosocialno staranje pomembno vpliva na sposobnost starejših, da se prilagodijo spremembam, ki jih prinaša starost, ex upokojitev in s tem povezane ekonomske spremembe, sprememba prebivališča ali smrt življenjskega sopotnika.

Upokojitev starejšim ne daje le možnosti za počitek, spanje in počitek ter jih osvobaja določenih socialnih pritiskov, ampak tudi zmanjšuje socialne stike. Vendar pa upokojitev daje prostor tudi za nove dejavnosti, prostovoljne dejavnosti, različne hobije ipd.

Nepravilna ali nezadostna prilagoditev se lahko kaže v občutkih manjvrednosti, neuporabnosti in socialne izolacije.

Čeprav starejši potrebujejo manj denarja za obleko, zabavo ali stanovanje, njihovi življenjski stroški še vedno naraščajo (npr. zdravila). Številni morajo spremeniti prebivališče bodisi zaradi ekonomskih razlogov bodisi zaradi prevelikega gospodinjstva, omejene mobilnosti ali težav z duševnim zdravjem ali zaradi nezmožnosti preživetja. V starosti se med zakoncema razvije zelo močna zakonska vez, ki olajša njuno staranje in drug drugega spodbuja.

Družbene spremembe v starosti (2)

Po smrti partnerja starejši doživljajo občutke velike izgube, praznine in zapuščenosti. Mnogi se navadijo živeti sami, a postanejo odvisni od drugih, mlajših članov družine. So pa tudi taki, ki se bodo znova poročili.

Vdovstvo vodi v zapuščenost in krepí občutek osebne nepomembnosti. Ženske (vdove) svoje občutke osamljenosti kompenzirajo z ustvarjanjem družbenih skupnosti, kot so skupine starejših žensk, ki se redno srečujejo.

Redna srečanja in aktivnosti z drugimi člani organizacij, ki delajo s starejšimi, lahko trenerjem pomagajo poglobiti obstoječe družbene odnose ali vzpostaviti nove stike. Predvsem lahko pride v poštev skupna organizacija seniorskih aktivnosti, kjer se lahko vzpostavijo novi odnosi (npr. organizacija seniorske likovne razstave za dvig samozavesti starejših, spodbujanje ustvarjalnosti in razvoj njihovega umetniškega in družabnega življenja).

Družbene spremembe v starosti (3)

„Senijsko obdobje so stari Grki opredelili kot čas modrosti, čas, v katerem so starejši spoštovani in vsesplošno cenjeni. Medtem ko se ta splošna pravila zdaj umikajo različnim klišejem in psevdovrednotam hitro razvijajoče se družbe, se tudi ta dinamična družba 21. stoletja zaveda demografskih razlik, ki nastajajo. Priča smo velikemu napredku v znanosti in medicini, kar je tudi eden bistvenih vidikov zviševanja povprečne starosti prebivalstva. Zato je naloga napredne družbe, da starejšim ponudi priložnost za aktivno razvijanje svojih interesov in produktivno preživljanje časa.

Umetniško izobraževanje se zdi odlična in poceni možnost. Umetniške akademije za tretje življenjsko obdobje, ki so večinoma subvencionirane iz proračuna mesta, v katerem delujejo, svojim študentom pomagajo pri umetniškem in kulturnem razvoju, rednem srečevanju in socialnem vključevanju.“(Gomes et al., 2020, p.8)

Na Univerzi za starejše na Portugalskem se starejši poučujejo o umetniških disciplinah glasbe, umetnosti, plesa, literature, psihologije, zdravja in običajno spodbujajo različne delavnice o zelenih okoljskih vprašanjih. Prav skozi umetniški proces, katerega del so, se spodbuja pozitivno samozavedanje in samozavest starejših.

Družbene spremembe v starosti (4)

Praktično delo, razvito s starejšimi, lahko pomaga tudi pri socialni interakciji, kar je tudi del okoljske vzgoje. Starejši imajo zgodovino okoljskih sprememb in transformacij, ki jih je treba ceniti. Starejši lahko mlajšim pokažejo svoje pretekle napake in uspehe ter skupaj zgradijo alternative za premagovanje težav in tako izboljšajo kakovost življenja prebivalstva (MACHADO et. al., 2006).

Aktivnosti, ki jih bomo izvajali s starejšimi, bodo pomagale pri reševanju okoljskih problemov z delom z izmenjavo izkušenj in znanja, tako da so se udeleženci ozaveščali in ustvarjali odnos do te teme ter množili informacije svojim otrokom, vnukom, in znanci.

Družbene spremembe v starosti (5)

Gradivo, razvito v okviru projekta C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0, poudarja pomen več ključnih vidikov, kot je npr.

- pomen motiviranja skupine starejših za učenje, prepoznavanje in vrednotenje preteklih izkušenj,
- spodbujati njihovo ustvarjalnost in
- vzbuditi njihovo zanimanje za skrb za okolje.

Ključnega pomena je razširiti in okrepiti podobne pobude po vsej državi, da zagotovimo, da so starejši cenjeni in aktivno vključeni v dejavnosti okoljskega izobraževanja.

Takšni programi spodbujajo izmenjavo življenjskih izkušenj in ustvarjanje znanja med to demografsko skupino, ki zaradi drugačne vzgoje in skrbi morda prej ni bila izpostavljena okoljski vzgoji.

Modul 2. Učni slogi: spomin in angažiranost

Kako ohraniti zanimanje starejših med usposabljanjem o temah zelenega in trajnostnega gospodinjstva?

Ta modul za mentorje se osredotoča na učni proces, ki bi mu lahko sledili partnerji, starejše organizacije in občine, da bi dejavno vključili starejše v tematike zelenega in trajnostnega gospodinjstva ob upoštevanju njihovih potreb.

Cilj je ponuditi prožne učne vzorce, saj lahko starejši potrebujejo nekaj časa, da se prilagodijo spontanim ustnim razpravam in zahtevajo veliko več ponovitev in eksplicitnih razlag. Zato vključuje korake, ki jih je treba upoštevati, da bi starejši ostali motivirani med dogodki usposabljanja, hkrati pa upošteva vprašanje spomina in angažiranosti.

Reševanje izzivov v učnem procesu

Da bi olajšali usposabljanje starejših, morajo mentorji/organizacije starejših/občine premagati naslednje izzive, s katerimi se lahko soočajo starejši:

- Normalno s starostjo povezano zmanjšanje zmožnosti obdelave informacij
- Težave v zvezi s telesno funkcionalnostjo, kot so okvare vida ali sluha
- Sposobnosti družbenega udejstvovanja in manjša sposobnost pozornosti
- Težave pri razumevanju popolnoma neznanih pojmov

Znotraj tega koncepta sta pristop **študijskega krožka** in metodologija pripovedovanja predlagana kot učinkovita dela učnega procesa za vključevanje starejših v zelene in trajnostne gospodinjske teme. Oba zagotavljata priložnosti za aktivno udeležbo, izmenjavo znanja in osebne povezave, hkrati pa se prilagajata posebnim potrebam starejših, kot je potreba po ponavljanju in eksplicitnih razlagah.

Pristop študijskega krožka (1)

Metodologija študijskega krožka je dejavnost usposabljanja, ki je prilagojena specifičnim potrebam in interesom sodelujoče skupine (Seniors in the Education, n.d.).

Glavne značilnosti študijskih krožkov so naslednje:

- Oblikovanje majhnih skupin starejših v krogih, da bi jih spodbudili k izmenjavi idej
- Starejši imajo možnost izbrati temo, o kateri želijo razpravljati
- Skupina sama določi učne cilje in vzpostavi akcijski načrt in časovni okvir glede na potrebe in splošne razvojne cilje udeležencev.
- Vsak udeleženec deli svoje znanje in izkušnje o izbrani temi
- Mentor lahko deluje kot moderator, vendar skupino vodi vodja, ki ga izberejo udeleženci z demokratičnimi metodami (npr. z glasovanjem)
- Udeleženci so sposobni dokončati naloge s sodelovanjem in komunikacijo, pri čemer so tako v vlogi učencev kot mentorjev

Pristop študijskega krožka (2)

Prednosti pristopa študijskih krožkov so:

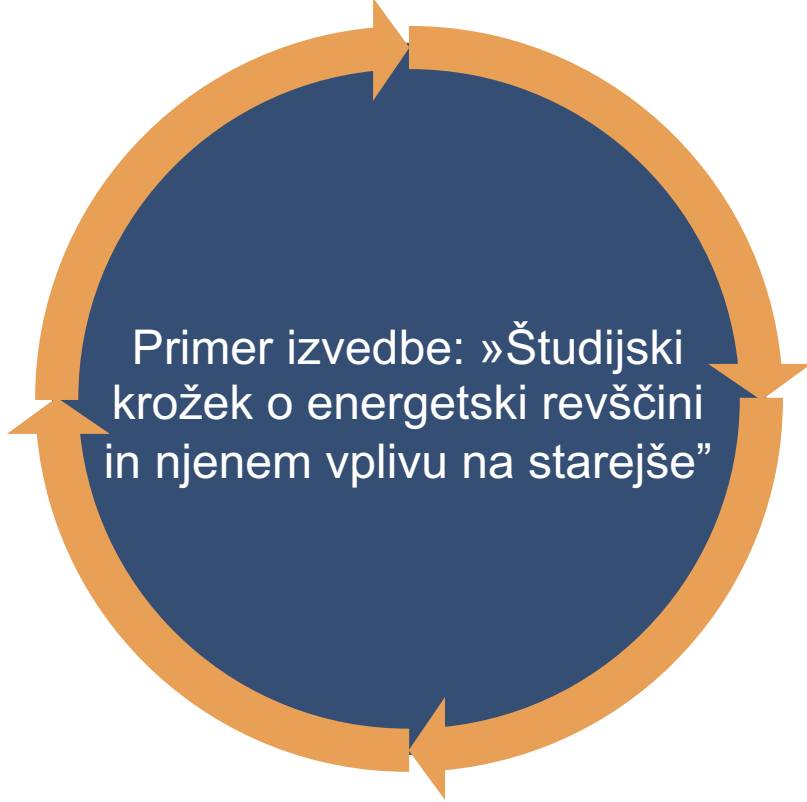
- Uči timskega dela, sodelovanja in komunikacije med člani skupine ter podpira njihovo socializacijo
- Starejši menijo, da ima njihov prispevek dejanski učinek (ponovno so uvedeni v aktivno državljanstvo in spodbujani k temu v vsakdanjem življenju)
- Starejši so motivirani za razvoj svojih vodstvenih sposobnosti
- Starejši pridobijo občutek pripadnosti skupini, saj mnogi doživljajo socialno izključenost
- Poveča samozavest in neodvisnost starejših, hkrati pa jih spodbuja, da prevzamejo pobudo in delijo svoje znanje in ideje

Pristop študijskega krožka(3)

4. Skupina sklepa in razmišlja o tem, o čemer se je razpravljalo.

3. Starejši delijo znanje o:

- Kaj je energetska revščina in kako je vplivala nanje?
- Katere izzive je povzročila energetska revščina?
- Kakšne ukrepe so sprejeli za soočanje z negativnimi posledicami?

Primer izvedbe: »Študijski krožek o energetske revščini in njenem vplivu na starejše«

1. Dodeljeni vodja (strokovnjak za zadevo) ali mentor poda splošne informacije o tem, kaj je energetska revščina.

2. Udeleženci se odločijo za svoj akcijski načrt, časovni okvir in cilje, ki jih želijo doseči s tem študijskim krožkom.

Metodologija pripovedovanja zgodb (1)

Pripovedovanje zgodb se pogosto uporablja kot pedagoško orodje, zlasti v izobraževanju odraslih in vseživljenjskem učenju. Pripovedovanje zgodb starejšim se lahko izkaže za zelo učinkovito pri pritegovanju njihove pozornosti in jih bolj vključi v proces, tako da postanejo aktivni poslušalci.

Prednosti pripovedovanja zgodba za starejše vključuje:

- Starejši se lahko poistovetijo z izkušnjo, ki je predstavljena
- Zgodbe dajejo navdih poslušalcem in pritegnejo njihovo pozornost
- Zgodbe ponujajo določen časovni okvir, občutek za smer in možnosti ukrepanja
- Zgodbe vzbujajo spomin in empatijo (razvoj empatičnih kompetenc)

Metodologija pripovedovanja zgodb (2)

Pri izbiri zgodbe se morajo trenerji odločiti, kaj je namen pripovedovanja in kako ustreza posebnim potrebam starejših odraslih. Namen zgodbe je lahko na primer:

- Ozaveščati,
- Ustvarite občutek pripadnosti,
- Spodbuditi kritično mišljenje starejših,
- Spodbujajte jih k predelavi znanja,
- Pridobite nova jezikovna znanja
- Spodbudite ustvarjalnost in spodbujajte sodelovanje in komunikacijo itd.

Pripovedovanje zgodb lahko uporabljajo tudi starejši, tako da postanejo aktivni udeleženci med usposabljanjem. Ko imajo starejši možnost deliti svoje zgodbe in izkušnje s svojo skupino, se hitreje potopijo v zanimivo dejavnost, hkrati pa ustvarijo znano in varno okolje, v katerem lahko vsi delijo svoje misli.

Metodologija pripovedovanja zgodb (3)

Primer izvedbe:

Zelo zanimiv način za sprožitev pogovora in začetek pripovedovanja zgodb je spodbujanje starejših, da na usposabljanje prinesejo enega od svojih albumov s fotografijami ali pomembnih predmetov.

Vsak lahko pove svojo zgodbo, ki jo spodbudi ena od njegovih fotografij/predmetov (npr. iz otroštva, zakona, družine, posebnih zgodovinskih dogodkov itd.).

mentorji bi morali svetovati starejšim, naj svoje zgodbe povežejo s trajnostjo, in jim ponuditi vodilna vprašanja za njihove zgodbe, kot so: Ali ste v otroštvu ukrepali za zaščito okolja? Ali so ljudje v vašem okolju govorili o konceptu trajnosti? Ali so bile v tistem času kakšne okoljske katastrofe ali incidenti, ki so vas spodbudili k ukrepanju za zaščito okolja? Ali ste reciklirali?,

Skupina in trener lahko postavljata tudi vprašanja, da bo aktivnost še bolj interaktivna.

Splošni nasveti in triki za trenerje

1 Navedite analogije z znanimi pojmi

2 Zmanjšajte moteče informacije, osredotočite se na eno pomembno nalogo ali gradivo, ki bo pritegnilo pozornost starejših

3 Učni proces mora potekati zaporedno: trenerji morajo poskrbeti, da predpogojna znanja in spretnosti, ki jih bodo starejši pridobili po zaključku dejavnosti, vnaprej prepoznajo in razumejo.

4 Uporabite opomnike za pomoč pri spominu in ponovite pomembne informacije

5 Uporabljajte preprost jezik in govorite jasno

6 Naj bodo informacije enostavne za ogled in branje z visokim kontrastom, velikimi velikostmi pisave in ustreznim razmikom med vrsticami

7 Izogibajte se svetlečemu papirju

Module 3. Basics to Local Events

Kako lahko poskrbite, da se bodo starejši počutili prijetno, ko bodo sodelovali na izobraževalnih dogodkih na lokalni ravni?

Ta 3. modul za mentorje je namenjen pomoči starejšim udeležencem lokalnih dogodkov, da se počutijo varno in udobno z upoštevanjem morebitnih težav, ki jih imajo, in zmanjševanjem dejavnikov stresa, ki lahko obstajajo.

Cilj je ponuditi rešitve partnerjem, starejšim organizacijam in občinam, da bi zgradili zaupanje na lokalnih izobraževanjih in se tudi prilagodili njihovim izzivom..

Organizacija starejšim prijaznih lokalnih dogodkov(1)

Ustvarjanje starejšim prijaznih lokalnih dogodkov in usposabljanj, ki so usklajeni s posebnimi potrebami starejših, zahteva sodelovanje skupnosti, lokalnih vlad in lokalnih agencij skupin državljanov.

Trenerji in skupnost na splošno lahko sledijo nekaj korakom, da zagotovijo, da je lokalni dogodek vključujoč in poteka gladko:

Korak 1: Vključitev več deležnikov

Vključevanje javnih in zasebnih deležnikov se lahko izkaže za zelo koristno v procesu doseganja starejših in zagotavljanja njihove udeležbe na usposabljanju. Zainteresirane strani so lahko izvoljeni uradniki in predstavniki lokalnih oblasti, predstavniki organizacij na višjih položajih ali prostovoljci.

Deležniki lahko ustanovijo **Starejšim prijazen odbor** (v nadaljevanju Odbor), ki bo odgovoren za usklajevanje prizadevanj za staranje prijazne skupnosti.

Organizacija starejšim prijaznih lokalnih dogodkov (2)

Korak 2: Izdelava meril za ocenjevanje

Odbor za starostom prijazno bi moral dati poudarek na oceni, kako prijazna skupnost je v resnici. Obstaja nekaj **meril**, ki jih lahko odbor upošteva pri organizaciji lokalnih dogodkov, tako da prejme:

- Prispevek lokalnih oblasti o zadevi
- Prispevki in predlogi same skupnosti (prek fokusnih skupin, intervjujev, vprašalnikov itd.)

Aneks 2 (stran 60) predstavlja pet kriterijev, ki jih je mogoče preučiti, in sicer:

1. Dostopnost in fiziološke potrebe,
2. Prevoz;
3. Komunikacija in družbena udeležba;
4. Podpora in spodbujanje skupnosti ter;
5. Zasebnost in soglasje.

Organizacija starejšim prijaznih lokalnih dogodkov (3)

Korak 3: SWOT Analiza

Po opravljenem ocenjevanju prejšnjega koraka bi morali biti mentorji in odbor sposobni natančno **določiti glavne izzive, ki lahko ovirajo proces**, in **identificirati glavne slabosti skupnosti**, ki so lahko na poti k doseganju cilja prijaznosti do starejših in inkluzivnost.

Toda hkrati je bistveno **prepoznati in izpostaviti prednosti in priložnosti skupnosti**, ki se izkažejo za koristne in praktične pri organizaciji lokalnega dogodka.

Organizacija starejšim prijaznih lokalnih dogodkov (4)

Korak 4: Izvajanje in spremljanje

Med dogodki naj moderatorji upoštevajo razpoložljive vire, tako finančne, logistične kot človeške.

Hkrati je ključnega pomena spremljanje doseženega napredka, saj je to način za razumevanje, ali so cilji dogodka izpolnjeni ali ne.

V **Aneksu 3**, lahko najdete ocenjevalno predlogo, ki jo lahko uporabljajo trenerji pri učnih dejavnostih, ki jih organizirajo s starejšimi. Vprašanja ali ocenjevalno lestvico lahko spremenite glede na vaše zahteve glede usposabljanja.

Modul 4. Doseganje starejših

Kako lahko komunicirate s starejšimi, da se udeležite lokalnih izobraževalnih dogodkov?

To 4. modul za mentorje uvaja partnerje, višje organizacije in občine v pristop, ki ga lahko sprejmejo, da komunicirajo s starejšimi in povečajo njihovo voljo za sodelovanje na dogodkih usposabljanja. Cilj je predstaviti specifične kanale in taktike, ki jih lahko izberejo, da dosežejo starejše in jih motivirajo k sodelovanju, saj je to pogosto težavna naloga, ki zahteva več truda.

Priporočeni kanali za doseganje starejših (1)

Letaki: ustvarite in natisnite letake ter jih razdelite v centrih za starejše ali na drugih lokacijah, kjer se zbirajo starejši (npr. parki, verski objekti, skupnosti upokojencev, skupnostni centri in skupine, domovi za starejše)

Socialna omrežja: uporabite platforme družbenih medijev, kot sta Facebook ali Twitter, za promocijo lokalnih izobraževalnih dogodkov in ustvarite strani dogodkov za izmenjavo več informacij

Telefonski pogovor: telefonirajte starejšim, ki so izrazili zanimanje za dogodke usposabljanja, kar lahko pomaga tudi pri vzpostavljanju odnosov z njimi

Lokalni časopis: vključujejo informacije o prihajajočih izobraževanjih in temah, ki jih je treba obravnavati

Priporočeni kanali za doseganje starejših (2)

Omrežja: stopite v stik z drugimi organizacijami/občinami, ki so pripravljene deliti informacije o vašem usposabljanju (ali ga celo soorganizirati)

E-pošta: pošljite vabilo preko osebne e-pošte starejšim, ki so izrazili zanimanje za izobraževalne dogodke

Glasila/Novice: je tudi dober način za obveščanje starejših o prihajajočih dogodkih

Ustvarjanje vabil (1)

Vabila na lokalne izobraževalne dogodke je treba prilagoditi glede na usposabljanje in ciljno občinstvo. Poseben poudarek je treba nameniti elementom oblikovanja, kot je uporaba:

- topla barvna paleta za ustvarjanje prijetnega in vabljivega vzdušja
- slike starejših ali stare fotografije kraja, da bi spodbudili sodelovanje
- jasna in berljiva pisava za vse besedilne elemente
- vizualno privlačne obrobe ali dekorativni elementi, povezani s temo usposabljanja

Aneks 4 ponuja okvirno strukturo vabila.

Ustvarjanje vabil (2)

Primeri slik:

1936: Prenašanje vode iz vodnjaka na trgu v Kapandritiju, Atika, Grčija, vir: Totomi Mary (družinska relikvija)

Icaria: Neulovljivi čar dolgoživosti, Vir: Theodorou Roxana

Modul 5. Dodatna literatura in viri

Ali želite izvedeti več o organizaciji učnih dejavnosti za starejše?

Ta 5. modul za mentorje ponuja priložnost projektnim partnerjem, starejšim organizacijam in občinam, da izvedo več o lokalnem poučevanju starejših o temah zelenega in trajnostnega gospodinjstva.

Vključene najboljše prakse (glej **Aneks 5**) so večinoma sofinancirani projekti in pobude Erasmus+, katerih namen je povečati in spodbujati učne priložnosti za odrasle in starejše z izvajanjem programov usposabljanja, namenjenih njim in strokovnjakom za izobraževanje odraslih, hkrati pa spodbujati socialno vključenost in trajnost.

Aneks1: Predlagana vsebina za mentorje

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Živeti trajnostno Cilj: Razmišljanje o osebnih vrednotah, prepoznavanje in razlaga kako se vrednote spreminjajo med ljudmi in skozi čas, medtem ko kritično oceniti, kako so usklajeni s trajnostjo vrednote	A – Medgeneracijska odgovornost	1. Razumevanje vpliva človekovih dejavnosti in človeških odnosov v kontekstu naravnih virov. 2. Razumeti posledice izčrpavanja naravnih virov za sedanje in prihodnje generacije. 3. Sprejmite vlogo skrbnikov okolja z aktivno skrbjo in ohranjanjem naravnih virov Zemlje. To vključuje odgovorno potrošnjo, zmanjševanje odpadkov, zmanjševanje emisij ogljika in podpiranje trajnostnih praks na področjih, kot so energija, transport in proizvodnja hrane.	1. Prosite starejše, naj razmislijo o lastnih izkušnjah z naravnimi viri v svojem življenju. Spodbudite udeležence, da delijo svoje misli in spomine o tem, kako so videli, kako se je okolje skozi čas spreminjalo, ter izrazijo svoje pomisleke in opažanja glede človekovih dejavnosti in odnosa do naravnih virov. 2. Spodbujajte starejše k razmisleku o izčrpavanju virov v resničnem svetu in morebitnem vplivu na prihodnje generacije. Nato udeležence razdelite v majhne skupine in jim dovolite, da analizirajo študijo primera, ki se osredotoča na določeno vprašanje naravnih virov, kot je pomanjkanje vode ali izguba biotske raznovrstnosti. 3. Z vizualno zanimivo predstavitvijo pokažite primere človeških dejavnosti, ki so pomembno vplivale na naravne vire. Poudarite posledice teh dejavnosti, kot so krčenje gozdov, onesnaževanje in podnebne spremembe, ter prosite udeležence, naj predlagajo možne rešitve in ukrepe, ki bi jih lahko sprejeli za ublažitev problema. Pogovorite se o vprašanju odgovorne potrošnje.

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Živeti trajnostno Cilj: Razmišljanje o osebnih vrednotah, prepoznavanje in razlaga kako se vrednote spreminjajo med ljudmi in skozi čas, medtem ko kritično oceniti, kako so usklajeni s trajnostjo vrednote	B - Odpadki	1. Poznavanje življenjskega cikla različnih potrošniških dobrin 2. Vključite prakse odgovorne potrošnje	1. Predstavite koncept odpadkov in njihov vpliv na okolje ter dovolite starejšim, da delijo svoje dožemanje odpadkov (ali primere, s katerimi so se srečali). Z vizualno zanimivo predstavitevijo razložite stopnje življenjskega cikla potrošniških dobrin in razpravljajte o vplivih na okolje, povezanih s posamezno fazo, ter poudarite pomen zmanjševanja odpadkov in odgovorne potrošnje. 2. Predstavite praktične nasvete in strategije za starejše, da sprejmejo odgovorne potrošniške navade. Nato razdelite osebne delovne liste za načrtovanje ukrepov ali zagotovite belo tablo za starejše, da si zapišejo svoje zaveze (npr. zmanjšanje količine predmetov za enkratno uporabo, recikliranje in kompostiranje ter podpora lokalnim, trajnostnim pobudam).

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Živeti trajnostno Cilj: Razmišljanje o osebnih vrednotah, prepoznavanje in razlaga kako se vrednote spreminjajo med ljudmi in skozi čas, medtem ko kritično oceniti, kako so usklajeni s trajnostjo vrednote	C – Zelena ekonomija	1. Razumeti koncept zelenega gospodarstva (vključno s trajnostnim upravljanjem naravnih virov in predpostavko okoljsko odgovornega vedenja)	1. Uporabite vizualno privlačno predstavitev za pregled zelenega gospodarstva in njegovih ključnih načel. Predstavite informacije o pomenu ohranjanja vode in pomenu zdravja kakovosti tal za kmetijstvo, ekosisteme in uravnavanje podnebja. Nato starejše razdelite v majhne skupine in jim dovolite, da analizirajo študijo primera, ki se osredotoča na vidik trajnostnega upravljanja z viri (npr. pomanjkanje vode, erozija tal ali trajnostno kmetijstvo) in razmislijo o rešitvah.

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Težave današnjega sveta Cilj: Upravljati prehode in izzivi v zapletenih situacijah trajnosti in sprejemati odločitve, povezane s prihodnostjo v soočenje z negotovostjo, dvoumnostjo in tveganjem.	A - Prilagajanje na sprememba podnebja	1. Razumeti potrebo po sprejetju ukrepov prilagajanja za obvladovanje tveganj in vplivov, ki izhajajo iz podnebnih sprememb. 2. Izvajanje praks prilagajanja podnebnim spremembam v družini in konteksti skupnosti	1. Z vizualno zanimivo predstavitvijo pokažite primere vplivov podnebnih sprememb, ki so pomembni za starejše, kot so ekstremni vremenski dogodki, vročinski valovi in dvig morske gladine, ter razpravljajte o morebitnih prilagoditvenih ukrepih, ki bi jih lahko sprejeli za obravnavo ugotovljenih tveganj in zmanjšanje učinkov (npr. , spremembe doma, pripravljenost na izredne razmere in sodelovanje skupnosti). 2. Razdelite starejše v majhne skupine ali pare in jim zagotovite delovne liste za načrtovanje ukrepov prilagajanja. V svojih skupinah prosite starejše, naj razmišljajo in identificirajo posebne prakse prilagajanja podnebnim spremembam, ki jih lahko izvajajo v svojih družinskih ali skupnostnih kontekstih. Spodbudite udeležence, naj razmislijo o ukrepih, povezanih z odpornostjo doma (npr. namestitev energetske učinkovitih naprav in izolacije za zmanjšanje porabe energije in nižjih emisij toplogrednih plinov, uporaba sistemov za zbiranje deževnice za zbiranje in uporabo deževnice), trajnostno vrtnarjenje (npr. domače rastline in suša- tolerantne vrste, ki potrebujejo manj vode, komposta), pripravljenost na izredne razmere (npr. bodite obveščeni o vremenskih napovedih in opozorilih iz zanesljivih virov) in ozaveščanje skupnosti (npr. organiziranje programov recikliranja v soseski ali skupnosti, sodelovanje v lokalnih pobudah). .

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Težave današnjega sveta Cilj: Upravljati prehode in izzivi v zapletenih situacijah trajnosti in sprejemati odločitve, povezane s prihodnostjo v soočenje z negotovostjo, dvoumnostjo in tveganjem.	B - Omilitev do sprememba podnebja	1. Razumeti pomen sprejemanja stališč, vedenj, praks in tehnik, ki vodijo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov 2. Sodelujte na integriran način z različnimi družbenimi akterji, v šoli in družini, pri ukrepih, ki zmanjšujejo vpliv človekovih dejavnosti na podnebne spremembe na lokalni ravni.	1. Vsakemu starejšemu udeležencu zagotovite delovni list za oceno ogljičnega odtisa ali spletni kalkulator. Udeležence vodite skozi postopek izračuna njihovega ogljičnega odtisa ob upoštevanju dejavnikov, kot so poraba energije, prevoz, prehrana in nastajanje odpadkov. Spodbudite jih, da razmislijo o svojih rezultatih in prepoznajo področja, kjer lahko naredijo spremembe za zmanjšanje svojega ogljičnega odtisa. 2. Razdelite starejše v majhne skupine in vsaki skupini dodelite posebnega družbenega akterja, kot so šole, družine ali organizacije skupnosti. V svojih skupinah prosite starejše, naj razmišljajo in ustvarjajo ideje za skupne ukrepe za ublažitev podnebnih sprememb, ki vključujejo njihove dodeljene socialne akterje. Spodbujajte udeležence, da razmislijo o ukrepih, ki so izvedljivi, praktični in pomembni za lokalni kontekst. Zagotovite pozive za usmerjanje njihovih razprav, kot so pobude za energetske učinkovitost, okoljski izobraževalni programi ali dogodki za ozaveščanje skupnosti.

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Energija: viri, revščina in trajnost Cilj: Identificirati lasten potencial za trajnost in aktivno prispevati k izboljšanju možnosti za skupnost in planet.	A – Energetski viri	1. Poznavanje različnih virov energije in prednosti/slabosti njihove uporabe	1. Razlikujte obnovljive vire energije od neobnovljivih virov energije. Navedite primere obnovljivih virov energije in neobnovljivih virov energije. Naj udeleženci raziščejo prednosti in slabosti uporabe obnovljivih in neobnovljivih virov energije. Pomagajte starejšim razumeti potrebo po učinkoviti in trajnostni rabi naravnih virov, da zagotovite njihovo sposobnost preživetja v časovnem obsegu, ki je primeren za njihovo okrevanje.

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Energija: viri, revščina in trajnost Cilj: Identificirati lasten potencial za trajnost in aktivno prispevati k izboljšanju možnosti za skupnost in planet.	B – Energetska revščina	1. Ocenite družbene in okoljske posledice različnih energetskih modelov, ki temeljijo na uporabi fosilnih goriv	1.a Omogočite razpravo, ki bo starejšim pomagala spoznati, da bo svetovna odvisnost od fosilnih goriv povzročila izčrpavanje trenutnih zalog. Predstavite posledice izkoriščanja fosilnih goriv, namreč nafte in zemeljskega plina, v številnih vojnah in konfliktih med državami. Naj identificirajo vplive na okolje, ki so posledica uporabe fosilnih goriv, in sicer povečanje toplogrednih plinov v ozračju in raziskujejo alternative za zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv. 1b. Razdelite starejše v majhne skupine in jim zagotovite študije primerov ali scenarije, povezane z energetske revščino in njenimi učinki. V svojih skupinah prosite starejše, naj analizirajo socialne in okoljske posledice trenutnega energetskega modela, predstavljenega v študijah primerov. Spodbujajte kritično razmišljanje in razpravo o temah, kot so dostop do energije, cenovna dostopnost, zdravstvene razlike, degradacija okolja in možne rešitve.

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Energija: viri, revščina in trajnost Cilj: Identificirati lasten potencial za trajnost in aktivno prispevati k izboljšanju možnosti za skupnost in planet.	C – Energijska trajnost	1. Priznavanje uporabe obnovljive energije in spodbujanje energetske učinkovitosti kot dveh temeljnih stebrov za energetska trajnost 2. Sodelujte pri ukrepih za spodbujanje energetske učinkovitosti	1a. Povežite energetska učinkovitost z uporabo tehnologij in procesov, ki čim bolj zmanjšajo potratnost energije na vseh stopnjah. Začnite razpravo in pomagajte udeležencem identificirati vedenja, ki spodbujajo "racionalno rabo energije" in posledično zmanjšanje izgube energije. Uporabite vizualno privlačno predstavitev, da jim pokažete, a) kako optimizacija porabe energije za dano nalogo/proces povezuje odgovorno ravnanje s tehnologijami, ki omogočajo zmanjšanje izgube energije, in b) povežite povečanje energetske učinkovitosti v danem procesu/nalogi z zmanjšanje porabe neobnovljivih virov energije (koristnih za človeštvo). 1b. Naj starejši razmislijo o tem, kako uporaba obnovljive energije v povezavi z energetska učinkovitostjo omogoča bolj trajnostno upravljanje energetskih virov na lokalni in svetovni ravni. Naj udeleženci raziščejo konkretne primere sprejemanja vedenj, praks in tehnologij, ki spodbujajo energetska učinkovitost. 2. Pogovorite se o možnostih, da starejši spodbujajo kampanje informiranja in ozaveščanja o učinkoviti rabi energije ter sodelujejo pri pobudah, ki spodbujajo učinkovito rabo energije. Naj udeleženci izvedejo poenostavljen energetski pregled (ugotovite vedenja/navade v okoliški skupnosti, ki vodijo v potratnost energije; Ugotovite vzroke in posledice; Ugotovite različne akterje in kraje, kjer je potratnost energije pomembnejša; Poudarite možne rešitve, ki vodijo k večji racionalne rabe energije in posledično do večje energetske učinkovitosti). razdelijo osebne delovne liste za načrtovanje ukrepov ali zagotovijo tablo, da zapišejo svoj načrt za spodbujanje energetske učinkovitosti (določijo cilje in kazalnike dosežkov; ocenijo rezultate in izvajanje; ocenijo rezultate in jih razširjajo v lokalni skupnosti z uporabo različnih komunikacijskih strategij/medijev).

Teme	Pod teme	cilji	Opis aktivnosti
Energija: viri, revščina in trajnost Cilj: Identificirati lasten potencial za trajnost in aktivno prispevati k izboljšanju možnosti za skupnost in planet.	D – Trajnostna mobilnost	1. Povezati trajnostno mobilnost z ohranjanjem naravnih virov in kakovostjo življenja 2. Posredovati pri pristojnih organih, in sicer občinah, s predlogi, ki vodijo k spodbujanju trajnostne mobilnosti.	1. Omogočite razpravo, ki bo udeležencem pomagala identificirati vedenja, ki spodbujajo trajnostno mobilnost (vključno z govorjenjem o e-mobilnosti) in raziskati učinke vse večje uporabe individualnega prevoza na zdravje in okolje. Naj udeleženci raziščejo težo prometnega sektorja v skupni porabi energije v njihovi državi in v emisiji toplogrednih plinov. 2. Naj starejši na lokalni ravni iščejo konkretne primere sprejemanja vedenja in praks, ki spodbujajo trajnostno mobilnost. Pomagajte udeležencem razumeti, da trajnostna mobilnost zahteva kombinacijo vedenjskih sprememb in okolju prijaznih politik, in sicer v javnem in zasebnem prevozu. Obvestite jih, kako sodelovati pri a) kampanjah ozaveščanja za promocijo trajnostne mobilnosti in b) pri razvoju načrta na lokalni ravni z ukrepi, ki vodijo k trajnostni mobilnosti, in ga dajte na voljo na participativen način pristojni organi (npr. župnijski svet ali mestni/občinski svet).

Opomba k rezultatom projekta C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0

Seznam tem, predstavljen v tem aneksu 1, je mogoče prilagoditi in vključiti v vaše trenutne programe glede na vaše potrebe in interese. Za pokrivanje teh tem lahko uporabite lastna gradiva ali poiščete gradiva za nadaljnje usposabljanje, orodja in dejavnosti.

V WP4 projekta C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0 partnerstvo ponuja nabor gradiva za usposabljanje, ki ne temelji le na tej predlagani strukturi, temveč upošteva tudi prednostne naloge Evropskega zelenega dogovora.

Zato se gradiva za usposabljanje C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0 osredotočajo na najpomembnejše in najsodobnejše zelene in trajnostne teme, ki bi lahko posebej zanimale gospodinjstva starejših. Učna gradiva C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0 se lahko uporabljajo na lokalnih dogodkih in izobraževanjih, primerna pa so tudi za učenje na daljavo/e-učenje.

Naslednji diapozitiv pojasnjuje posebne odnose med predlaganim kazalom (predstavljenim v Aneksu 1), gradivom za usposabljanje WP4 in Evropskim zelenim dogovorom.

Opomba k rezultatom projekta C.H.A.N.G.E.R.S.-2.0

POLITIKE EVROPSKEGA ZELENEGA DOGOVORA

- 1.povečanje podnebnih ambicij EU za leti 2030 in 2050
- 2.zagotavljanje čiste, cenovno dostopne in varne energije
- 3.mobilizacijo industrije za čisto oglasno krožno gospodarstvo
- 4.gradnjo in obnovo na energetske in z viri učinkovit način
- 5.pospeševanje prehoda na trajnostno in pametno mobilnost
- 6.od »od vil do vilic«: oblikovanje pravičnega, zdravega in okolju prijaznega prehranskega sistema
- 7.ohranjanje in obnavljanje ekosistemov in biotske raznovrstnosti
- 8.ambicija brez onesnaževanja za okolje brez strupenih snovi

WP4 MODELI USPOSABLJANJA

- 1.uvajanje (glavna terminologija)
- 2.učinkovitost hiše (energetska revščina, energetska učinkovitost, spremembe obnašanja)
- 3.prenove hiš (EE, obnovljivi)
- 4.odpadki (CE, recikliranje)
- 5.trajnostna mobilnost
- 6.trajnostna hrana
- 7.biotska raznovrstnost in nič onesnaževanja

WP3-A1 ANEKS 1 TEME

1. trajnostno živeti – medgeneracijska odgovornost
2. živeti trajnostno- odpadki
3. živeti trajnostno – zeleno gospodarstvo
4. problemi današnjega časa - prilagajanje podnebnim spremembam
- 5.problemi današnjega časa – blažitev podnebnih sprememb
6. energija - energetski viri
7. energija-energijska revščina
8. energija-energetska trajnost
9. energetske trajnostna mobilnost

Aneks 2: Merila za Organizacijo Dogodkov, Primernih za Starejše na Lokalni Ravni

1. Dostopnost in fiziološke potrebe

- ❑ Javne sanitarije so dostopne in lahko sprejmejo ljudi z različnimi invalidnostmi (široka vrata, ograje itd.)
- ❑ Klopri so dostopne (in primerne višine za starejše)
- ❑ Stavbe so dostopne, imajo klančine, manj stopnic, nederseča tla in parkirišča v bližini javnih zgradb
- ❑ Obstaja toplotno udobje (toplo okolje pozimi in hladno poleti)
- ❑ Zagotovljeno je vizualno udobje, kot so umirjene barve v stanovanjskih prostorih, svetle barve na hodnikih za pomoč pri orientaciji in naravna svetloba

(Source: Federal/Provincial/Territorial Ministers Responsible for Seniors, n.d.; Kotradyova et al., n.d.)

2. Transport

- Na voljo so cenovno ugodne in dostopne storitve javnega prevoza (vključno s kombiji).
- Javni prevoz (avtobusi, trajekti itd.) je dostopen ves dan in zvečer ter cenovno dostopen
- Obstajajo prostovoljci in/ali neformalna mreža voznikov
- Starejše obveščamo o ponudbi prevoznih storitev (javnih in zasebnih)
- Dogodki in aktivnosti potekajo na lokacijah, ki so dostopne po ugodnih cenah

(Source: Federal/Provincial/Territorial Ministers Responsible for Seniors, n.d.; Kotradyova et al., n.d.)

3. Komunikacija in družbena udeležba

- Dogodki in aktivnosti so medgeneracijski in zasnovani tako, da nagovarjajo ljudi različnih starosti in ozadij ter spodbujajo sodelovanje in komunikacijo med generacijami
- Obstaja redna in zanesljiva distribucija informacij o dogodkih in programih (vključno s kontaktnimi podatki) prek lokalnih komunikacijskih kanalov
- Obstaja osrednji imenik, kjer lahko starejši najdejo informacije o dejavnostih in storitvah, ki so na voljo, ter kontaktne podatke trenerjev/moderatorjev.
- Informacije starejšim, ki so socialno izolirani, posredujemo po telefonu ali z osebnimi obiski.
- V kraju dogodka je omogočen dostop do računalnikov in interneta (po potrebi)

(Source: Federal/Provincial/Territorial Ministers Responsible for Seniors, n.d.; Kotradyova et al., n.d.;)

4. Podpora in spodbuda skupnosti

- Starejše odrasle spodbujamo k prostovoljnemu delu in sodelovanju v skupnosti tako, da jim nudimo prožne priložnosti
- Zdravniki so na voljo v skupnosti
- Voditelji so opremljeni s kompleti prve pomoči ali pa so v nujnih primerih prisotni zdravniki

(Source: Federal/Provincial/Territorial Ministers Responsible for Seniors, n.d.; Kotradyova et al., n.d.;)

5. Zasebnost in soglasje:

- ☐ Vse dejavnosti so v skladu s starostnimi smernicami in zakonskimi zahtevami
- ☐ Za vse posnete fotografije ali video posnetke je potrebno soglasje starejših in staršev/skrbnikov otrok
- ☐ Sporočajo se informacije o tem, kako bodo fotografije uporabljene in shranjene
- ☐ Zasebnost in osebne meje vseh udeležencev so spoštovane
- ☐ Fotografije, ki jih delite na družbenih omrežjih, ne vključujejo občutljivih podatkov
- ☐ Zajemanju slik obrazov udeležencev se izogibamo

(Source: The European Data Protection Board, 2020)

Aneks 3: Predloga za ocenjevanje pred in po usposabljanju

Datum:

.....

Lokacija:

.....

Naslov dogodka:

.....

Starost:

- ☐ <20
- ☐ 20-29
- ☐ 30-39
- ☐ 40-49
- ☐ 50-59
- ☐ 60-69
- ☐ >70

1. Kako bi ocenili svoje znanje o temi **pred** usposabljanjem?

- ☐ Sploh brez znanja
- ☐ Rahlo razgledan
- ☐ Srednje razgledan
- ☐ Zelo razgledan
- ☐ Izjemno razgledan

2. Kako bi ocenili svoje znanje o temi **po** usposabljanju?

- ☐ Sploh brez znanja
- ☐ Rahlo razgledan
- ☐ Srednje razgledan
- ☐ Zelo razgledan
- ☐ Izjemno razgledan

3. Ali boste to, kar ste se naučili na tem usposabljanju, uporabili v vsakdanjem življenju?

- ☐ Zagotovo ne
- ☐ Verjetno ne
- ☐ mogoče
- ☐ Verjetno ja
- ☐ Vsekakor da

4. Kakšno je vaše mnenje o ravnovesju predavanj in interaktivnosti v tem usposabljanju?

- ☐ Preveč predavanj in premalo interaktivnega učenja
- ☐ Prava količina predavanj in interaktivnega učenja
- ☐ Preveč interaktivnega učenja in premalo predavanj

5. Kako bi lahko to usposabljanje izboljšali, da bi postalo učinkovitejša učna izkušnja? (odprto)

.....

.....

.....

6. Kateri del tega usposabljanja je bil najbolj koristen za vaše učenje? (odprto)

.....

.....

.....

7. Dodajte komentarje, če obstajajo, v zvezi z organizacijo lokalnega dogodka (odprtega tipa, npr. izzivi, ki ste jih morda imeli)

.....

.....

.....

Aneks 4: Indicative Structure of an Invitation

Glava [Vključite stavek, npr. Trajnostno življenje: Kako zmanjšati količino odpadkov, usposabljanje]

Posnetki [Vključite sliko, povezano s temo in, če je mogoče, z vašim podežljem]

Datum [Vstavi datum]

Čas [Vstavi čas]

Lokacija [Vstavi kraj]

Program in ključne prednosti [Vključuje trajanje in povezane učne cilje]

Kontaktni podatki [Vstavite telefonsko številko, e-pošto, spletno stran]

Registracija [Ponudite navodila za registracijo, npr. po telefonu, e-pošti, spletnem obrazcu]

Dodatne podrobnosti [Vključite opis organizatorjev dogodka]

Izjava o zavrnitvi odgovornosti [Poudarek je, da je dogodek namenjen starejšim in ni potrebna nobena pristojbina ali predznanje]

Aneks 5: Sorodni projekti

Name of the programme/project: SMALEI: Trajnostna matrika za ustanove za izobraževanje odraslih	
Pregled	
Organizacija	▪ Evropsko združenje za izobraževanje odraslih (EAEA)
Ciljna skupina	▪ Ponudniki in organizacije za izobraževanje in izobraževanje odraslih (ALE).
opis	Projekt SMALEI je namenjen ozaveščanju in izboljšanju trajnostnih zmogljivosti ponudnikov in organizacij ALE v Evropi, tako da lahko ukrepajo v smeri trajnostne rasti. V tem kontekstu je namen SMALEI dati poudarek okoljskim vprašanjem in podnebnim spremembam ter navdihniti organizacije ALE, da spremenijo svoje učne stile in vedenje z vidika trajnosti. Hkrati želi SMALEI motivirati institucije ALU za medsebojno sodelovanje in sodelovanje z odgovornimi deležniki iz različnih sektorjev.
Platforma	https://smalei.eu/
Trajanje	2022-2025
Cilji in vsebine usposabljanja	▪ Ustvariti »Trajnostno matriko za ALE«, ki bo uporabljena kot orodje za ocenjevanje stanja tehnike trajnostnih vidikov, orodij in priporočil politike v organizacijah ali ponudnikih ALE. ▪ Razviti zbirko teoretičnega gradiva o trajnosti in zelenih vprašanjih, ki bo na voljo na spletni strani SMALEI.
Kompetence, ki jih je treba pridobiti ali napredovati	Ponudniki in organizacije ALE: - Spoznajte stanje umetnosti trajnostnega razvoja v njihovih praksah - Razumeti pomen vključevanja trajnostnih načinov in metod v ALE - Imeti priložnost za ustvarjanje mrež in sodelovanje z deležniki - Imeti dostop do gradiva o trajnosti in svetovati, kako jih izvajati
Uporabna povezava	▪ https://eaea.org/our-work/projects/sustainability-matrix-for-ale-institutions-smalei/ ▪ https://smalei.eu/2022/12/14/a-new-project-sustainability-matrix-for-adult-learning-and-education-kicks-off/ ▪ https://www.earlall.eu/a-new-project-sustainability-matrix-for-adult-learning-and-education-kicks-off/

Ime programa/projekta: Starejši v izobraževanju	
Pregled	
Organizacija	▪ PCKK Education and Development Foundation, Poland - koordinator ▪ Kauno treciojo amžiaus universitetas, Litva ▪ Vzdelavaci Institut Stredoceskeho kraj, Češka republika
Ciljna skupina	▪ Starejši (55+) ▪ Mentorji ki delajo s starejšimi v partnerskih organizacijah
opis	Namen projekta Starejši v izobraževanju je povečati izobraževalno in socialno aktivnost starejših v lokalnih skupnostih z ustvarjanjem možnosti za uporabo njihovih potencialov, znanja in izkušenj.
Platforma	https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/2020-1-PL01-KA204-082043
Trajanje	2020-2022
Cilji in vsebine usposabljanja	▪ Povečati znanje in veščine sodelujočih organizacij pri uporabi metode študijskega krožka ▪ Povečati znanje starejših o možnostih vseživljenjskega učenja v lokalnem okolju in partnerskih državah ▪ Pilotno izvajati razrede po metodi študijskih krožkov
Kompetence, ki jih je treba pridobiti ali napredovati	▪ Mentorji razvijajo svoje kompetence na področju zanimivih metod dela v skupinah starejših ▪ Udeleženci se vključijo in aktivno sodelujejo z deljenjem svojega znanja in interesov
Uporabna povezava	SenED (2022). Metodologija študijskih krožkov pri izobraževanju starejših. prenesi publikacijo tukaj.. prenesi publikacijo tukaj.

Ime programa/projekta:		Sanjska soseska: starejši vzpostavljajo pomembne povezave v svojih skupnostih	
Pregled			
Organizacija	▪ queraum. cultural and social research ▪ Letokruh, z.ú. ▪ Slovenian Third Age University ▪ AFEdeMy, Academy on age-friendly environments in Europe BV ▪ AGE Platform Europe		
Ciljna skupina	▪ Starejši odrasli ▪ Državlanske pobude ali organizacije starejših		
opis	Namen projekta je omogočiti sosedske skupine, kjer se starejši in zelo stari ljudje redno srečujejo in podpirajo drug drugega pri (ponovnem) odkrivanju in vnašanju svojih talentov, uresničevanju svojih sanj, soočanju z izzivi vsakdanjega življenja in iskanju načinov, kako aktivno prispevati k svoji skupnosti.		
Platforma	https://www.dreamlike-neighbourhood.eu/the-project/		
trajanje	2020-2022		
Cilji in vsebine usposabljanja	▪ Podpreti starejše in zelo stare ljudi, da (ponovno) zaznajo svoje interese in sposobnosti ter vzpostavijo pomembne povezave v svojih skupnostih ▪ Vzpostaviti nizkopražne in spodbudne nastavitve (soseske skupine) za spodbujanje podpornih sosesk ▪ Ozaveščati o pomembnosti podpore soseščine in (morebitnih) prispevkov starejših ▪ Razširiti uspešne načine vzpostavljanja podpornih sosesk med odločevalci in deležniki ▪ Ustvariti koncept in kurikulum o ustanavljanju sosedskih skupin, predstaviti načine za spodbujanje interakcij, individualnih refleksij in medsebojne podpore ▪ Za izmenjavo izkušenj prek priročnika in spletnega kompleta virov		
Kompetence, ki jih je treba pridobiti ali nadgraditi	▪ Starejši se povezujejo z drugimi (starejšimi) odraslimi v soseski in aktivno sodelujejo v svojih skupnostih		

Ime programa/projekta: TALE Projekt – Preoblikovanje učenja odraslih za zeleni prehod	
Pregled	
Organizacija	Finnish Lifelong Learning Foundation (Kvs)
Ciljna skupina	- Državljeni, dejavni pri pobudah na lokalni ravni, ki sodelujejo v procesu inovacij - Učenci odraslih, ustanove za izobraževanje odraslih v partnerskih državah in nevladne organizacije za podnebje - Oblikovalci politik in drugi deležniki (nevladne organizacije iz drugih sektorjev, regionalne mreže itd.)
opis	Tale želi udeležiti transformativne učne pristope, da bi povečali zavest o ustvarjanju trajnostne in podnebju prijazne družbe. Namen projekta je povezati organizacije ALE z učenci, skupnostmi in osnovnimi pobudami (npr. družbenimi gibanji in zelenimi aktivisti), da bi spodbudili širjenje inovativnih izobraževalnih metod in pobud.
Platforma	https://kansanvalistusseura.fi/en/projects/tale/
trajanje	2022-2024
Cilji in vsebine usposabljanja	- Zagotavljanje novih vpogledov o tem, kako nadaljevati trajnostni in zeleni prehod v sodelovanju med institucijami ALE in skupnostmi - Vzpostaviti sodelovanje med ALE institucijami in grassroots iniciativami, ki delujejo na področju zelenega prehoda/trajnosti. - Izboljšati transformativne učne metode za zeleni prehod in tako prispevati h krepitevi zmogljivosti tako v sektorju ALE kot med pobudami na lokalni ravni. - Za spodbujanje vrstniškega učenja - Objaviti priporočila o tem, kako lahko izobraževanje odraslih prispeva k zelenemu prehodu
Kompetence, ki jih je treba pridobiti ali napredovati	Udeleženci: Pridobite strokovno znanje o tem, kako uporabiti transformativno učenje za višji zeleni prehod Ustvarjajte mreže in sodelujte s skupnostmi in množično pobudo
Uporabna povezava	https://eaea.org/our-work/projects/tale-project/ https://kansanvalistusseura.fi/en/projects/tale/

Ime programa/projekta: TSITour – Usposabljanje o socialni vključenosti v turizmu z vključevanjem starejših kot lokalnih pripovedovalcev zgodb za turistično industrijo	
pregled	
Organizacija	▪ EPROFcor – Escola Profissional de Cortegaça ▪ CEPROF – Centros Escolares De Ensino Profissional LDA ▪ Fundación Intras ▪ Centro per Lo Sviluppo Creativo “Danilo Dolci” ▪ KMOP – Social Action and Innovation Centre ▪ Defoin
Ciljna skupina	▪ Turistični strokovnjaki, ki delajo s starejšimi osebami in študenti poklicnega izobraževanja in usposabljanja na področju socialnega varstva in socialnega varstva ▪ Starejši
opis	Projekt TSITour predlaga oblikovanje novega izobraževalnega modula za tečaje PIU s področja varstva in socialnega varstva, ki bo zagotavljal usposabljanje o tem, kako izvajati projekte, ki bodo izkoristili kompetence socialno oskrbovancev in jih vrednotili. Delovni model pilotnega testiranja je prispevek starejših k turistični industriji z delom prostovoljnih lokalnih pripovedovalcev zgodb v turističnih krajih.
Platforma	https://tsitour.eu/
trajanje	2020-2023
Cilji in vsebine usposabljanja	▪ Razviti modul usposabljanja za tečaje poklicnega izobraževanja in usposabljanja na področjih nege in socialnega varstva na Portugalskem, v Španiji, Grčiji in Italiji ▪ Vključiti starejše kot pripovedovalce v turistično industrijo ▪ Ponovno vključiti starejše v skupnost ▪ Za spodbujanje pripovedovanja zgodb ▪ Zbiranje dobrih praks in organiziranje okroglih miz s strokovnjaki
Kompetence, ki jih je treba pridobiti ali napredovati	▪ Razvoj trdih in mehkih veščin dijakov PIU ▪ Priprava dijakov PIU za delo z osebami, ki potrebujejo socialno pomoč ▪ Sodelovanje med dijaki PIU in starejšimi kot način preoblikovanja turistične industrije
Uporabna povezava	▪ https://www.kmop.gr/wp-content/uploads/2021/07/tsitour-nl3-EN-1.pdf

Ime programa/projekta: SEN4CE – Starejši za krožno gospodarstvo	
Pregled	
Organizacija	▪ Bit management Beratung GmbH ▪ E - seniors ▪ Johanniter – Unfall – Hilfe ▪ CETEM ▪ Future Balloons
Ciljna skupina	▪ Starejši (60 +) ▪ Starejši v pokoju/ oskrbi ▪ Ljudje ki delajo s starejšimi
opis	Projekt SEN4CE želi pritegniti in opolnomočiti starejše za zeleno, trajnostno in digitalno krožno gospodarstvo prihodnosti ter jih vključiti v kakovostno izobraževanje odraslih in vseživljenjsko učenje.
Platforma	https://sen4ce.eu/context-of-the-project-or-background/
trajanje	2022-2024
Cilji in vsebine usposabljanja	▪ Opolnomočiti starejše, da aktivno sodelujejo v razpravah, programih in pobudah o trajnosti in krožnem gospodarstvu ▪ Spodbujati vseživljenjsko učenje s prilagojenim digitalnim gradivom za usposabljanje starejših o krožnem gospodarstvu in digitalnih orodjih ▪ Spodbujati medgeneracijski prenos znanja in medsektorske mreže (izobraževanje odraslih/varstvo in upokojitev) ▪ Doseči velik mednarodni vpliv z nagovarjanjem ciljne skupine prek širokega spektra multiplikatorjev in kanalov ▪ Izdelava učnega načrta krožnega gospodarstva za starejše ▪ Izdelava učnega načrta tečaja o krožnem gospodarstvu v sektorju oskrbe in upokojitve ▪ Digitalna orodja krožnega gospodarstva ▪ Digitalna gradiva za usposabljanje ▪ Digitalno usposabljanje Train-the-Trainer za ljudi, ki delajo s starejšimi
Kompetence, ki jih je treba pridobiti ali napredovati	▪ Starejši postajajo aktivni akterji trajnostnega razvoja in krožnega gospodarstva ▪ Starejši dobijo priložnosti za vseživljenjsko učenje in dostop do digitalnega gradiva za usposabljanje ▪ Povezovanje in sodelovanje starejših in mladih

Ime programa/projekta: Zeleni Erasmus	
Pregled	
Organizacija	▪ Erasmus Student Network ▪ European Students' Union ▪ European University Foundation ▪ Students Organising for Sustainability UK ▪ Technische Hochschule Köln ▪ Université Libre de Bruxelles
Ciljna skupina	▪ Visokošolske ustanove ter lokalni, prihajajoči in odhajajoči študenti (ki bi lahko delali s starejšimi)
opis	Projekt Green Erasmus si prizadeva izboljšati okoljsko trajnost programa Erasmus+ in povečati ozaveščenost celotnega evropskega visokošolskega sektorja o pomenu trajnostne internacionalizacije.
Platforma	https://project.greenerasmus.org/
trajanje	2020-2023
Cilji in vsebine usposabljanja	▪ Za ozaveščanje celotnega evropskega visokošolskega sektorja o pomenu trajnostne internacionalizacije, ▪ Opolnomočiti študentske organizacije, da postanejo nosilci sprememb in si prizadevajo za izboljšave na temo okoljske trajnosti ▪ Pristop učenja ob delu, povzet v priročniku s smernicami okoljskih dejavnosti ▪ Izmenjava izkušenj prek poročila, ki združuje vse lokalne pobude Green Erasmus ▪ Predstavitev političnih priporočil, nasvetov in trikov za trajnostno delovanje ter virov o vključevanju načel trajnosti
Kompetence, ki jih je treba pridobiti ali napredovati	▪ Dijaki postanejo aktivni nosilci sprememb, tako da se učijo o trajnosti in spreminjajo svoje navade

Pregled

Organisation	▪ EPALE
Target group	▪ Strokovnjaki za izobraževanje odraslih ▪ Izobraževalci in trenerji odraslih ▪ Usmerjevalno in podporno osebje ▪ Raziskovalci ▪ Akademiki ▪ Oblikovalci politike
Description	EPALE je financiran iz programa Erasmus+ in je del strategije EU o spodbujanju boljših učnih priložnosti za vse odrasle. Je evropska skupnost z odprtim članstvom, ki članom ponuja možnost, da se povežejo med seboj in delijo svoje misli, mnenja, znanja in izkušnje s svojimi kolegi. Poleg tega je vir visokokakovostnih informacij, pomembnih za izobraževalno skupnost odraslih.
Platform used	https://epale.ec.europa.eu/en/why-epale#About__Menu_Id

Reference

Bianchi, G., Pisiotis, U. and Cabrera Giraldez, M., GreenComp The European sustainability competence framework, Punie, Y. and Bacigalupo, M. editor(s), EUR 30955 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-46485-3, doi:10.2760/13286, JRC128040

Centers for Disease Control and Prevention. (2020, January 13). Challenges Developing Material to Match Health Literacy Skills | Health Literacy | CDC. Wwww.cdc.gov.

<https://www.cdc.gov/healthliteracy/developmaterials/audiences/olderadults/understanding-challenges.html>

Climate Change (2014). Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Working Group II Contribution to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Recuperado em 2016, junho 30, de <http://ipcc-wg2.gov/AR5/>

Climate Change (2014). Mitigation of Climate Change. Working Group III Contribution to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Geneva: IPCC. Recuperado em 2016, junho 30, de

http://www.ipcc.ch/pdf/assessmentreport/ar5/wg3/ipcc_wg3_ar5_full.pdf

Eloy, A. (2009). Energias sem-fim: contrariando as alterações climáticas. Lisboa: Editora Colibri.

Federal/Provincial/Territorial Ministers Responsible for Seniors . (n.d.). Age-Friendly Rural and Remote Communities: A Guide . https://www.phac-aspc.gc.ca/seniors-aines/alt-formats/pdf/publications/public/healthy-sante/age_friendly_rural/AFRRC_en.pdf

Gomes, M. (2012). Projetos em EDS: apresentação geral. Seminário Educação para o Desenvolvimento Sustentável. CNE, Lisboa, pp.211-212

Jammal, S. E. (2022, August 29). Storytelling to improve adult education. Epale.ec.europa.eu. <https://epale.ec.europa.eu/en/resource-centre/content/storytelling-improve-adult-education>

Márcio Rafael Gomes Cabral, José Eduardo de Figueiredo Lima Rebola, Zdeňka Telnarová, Janka Bednáriková, Eva Polášková, Zuzana Zahradníková, Jan Mlčoch (2020): Working with Choirs of Senior Citizens

https://projekty.osu.cz/aseb/doc/methodology_final_document.pdf

Reference

Kotradyova, V., Ceresnova, Z., Simkova, M., Filova, N., & Kacej, M. (n.d.). Design for all methods to create Age-Friendly Housing. Faculty of Architecture and Design, Slovak University of Technology in Bratislava (STU). Purdie, N., & Boulton-Lewis, G. (2003). THE LEARNING NEEDS OF OLDER ADULTS. *Educational Gerontology*, 29(2), 129–149. <https://doi.org/10.1080/713844281>

Sharit, J., & Czaja, S. J. (2018). Overcoming Older Adult Barriers to Learning Through an Understanding of Perspectives on Human Information Processing. *Journal of Applied Gerontology*, 39(3), 233–241. <https://doi.org/10.1177/0733464818794574>

The CareSide. (2021, November 11). A Guide to Life Story Exercises for Seniors. <https://www.thecareside.com.au/post/life-story-exercises-for-seniors/#:~:text=Ask%20the%20senior%20to%20bring>

The European Data Protection Board. (2020, May 04). Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679. https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf

Slike iz Freepik

Image by prostooleh on Freepik

Image by Freepik

Image by Freepik

C.H.A.N.G.E.R.S. - 2.0

SLEDITE C.H.A.N.G.E.R.S. – 2.0 na socialnih omrežjih

www.changers2.eu

[Changers-2.0](#)

[c.h.a.n.g.e.r.s.2.0](#)